



Kysymys:

Toisen asteen koulutuksen maksuttomuus

Vastaus:

Tässä muistiossa on arvioitu toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta lähtien liikkeelle Opetushallituksen 15.1.2018 julkaisemasta selvityksestä (Opetushallitus 2018). Lähtökohtaisesti sekä lukiokoulutus että ammatillinen koulutus ovat opiskelijoille maksuttomia (Lukiolaki 629/1998, Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017). Lukiokoulutuksessa opiskelijalle jää itse kustannettavaksi oppimateriaaleista ja välineistä aiheutuvat kustannukset sekä ylioppilastutkinnon suorittamisesta aiheutuvat kustannukset. Ammatillisessa koulutuksessa maksu voidaan periä niistä oppimateriaaleista ja tarvikkeista, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijalle.

Ko. selvityksessä arvioitiin näiden välittömien kustannusten suuruutta opiskelijalle. Tässä laskettava ehdotus koulutuksen maksuttomuudesta sisältää näiden kokonaiskustannusten arvion vuosittain. Selvityksessä ei ole arvioitu sitä, miten maksuttomuus voitaisiin toteuttaa eli vastaisivatko kunnat kustannuksista, saisivatko ne siihen valtiontukea ja esimerkiksi olisivatko siihen oikeutettuja vain vähävaraiset anomuksesta vai kaikki opiskelijat. Ehdotuksen tarkempi pohtiminen edellyttäisi myös tarkempia rajauksia tässä esitettyjen kohderyhmien ja kustannuserien osalta.

Selvityksessä on yksilöity toisen asteen koulutuksen välittömiä kustannuksia sekä lukiokoulutuksessa että ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa painottaen selvitystä nuorille annettavaan koulutukseen.

Lukiokustannukset:

1) Välittömät kustannukset / lukiolainen / lukioaika = 2 500 euroa

Välittömät kustannukset sisältävät oppikirjat, digitaalisen materiaalin, tietokoneen, laskimen ja tutkintomaksut. Esim. matkakuluja tuetaan osittain, mutta näistä koituvia kuluja ei ole luettu mukaan.

2) Koulutuksen kesto

Yleisin lukiokoulutuksen kesto on 3,5 vuotta (Opetushallitus 2018). Kustannusten muuttaminen vuotuisiksi edellyttää niiden jakamista koulutuksen kestolla. Keston pidentäminen alentaa laskennallisia vuotuisia kustannuksia eli laskentatapa on herkkä tälle oletukselle. Kustannusarvion herkkyyttä laskennalliselle kestolle voidaan varioida niin, että jaetaan koko populaatio niihin, joiden opinnot kestävät 3 vuotta (72 %) ja loppuihin, joiden opinnot suoritetaan 4 tai 5 vuodessa. [Lähde](#) ¹

3) Lukiolaisten määrä

¹ Voidaan myös pohtia, tulisiko kustannuksiin sisällyttää niitä, joilta opinnot jäävät kesken. Näiden huomioiminen vähentäisi järjestelmän kustannuksia, esimerkiksi jos keskeyttämisestä seuraisi oppikirjoista maksaminen silloin, kun tutkintoa ei suoriteta loppuun. Samoin tutkintokustannukset näkyisivät tässä säästöinä. Vastaavaa oletusta voitaisiin soveltaa ammatilliseen koulutukseen.

Lukiolaisten määrä vuodessa on n. 100 000 opiskelijaa [Lähde](#).

Näin pääteltynä vuotuinen välitön kustannus lukiokoulutuksesta on $100\,000 \cdot 2500 / 3 = 83,3$ miljoonaa euroa.² Olettamalla yllämainittu jakauma (78 % 3 vuotta – 22 % 4-5 vuotta) alenevat kustannukset 76 miljoonaan euroon. 3,5 vuoden keskimääräisellä ajalla summaksi tulee 71 miljoonaa euroa.

Ammatillinen koulutus:

1) Välittömät kustannukset / ammatillinen opiskelija/ koulutusaika = 283 euroa

Ammatillisen koulutuksen välittömät kustannukset vaihteleva suuresti opintoaloittain välillä 100-780 euroa/koulutusala, ks. Opetushallitus 2018 s. 40. Nämä kustannukset on painotettu opintoaloittaisilla vuoden 2016 opiskelijamäärillä (Lähde Vipunen tietokanta), jolloin keskimääräiseksi kustannukseksi koko koulutuksen ajalta saadaan n. 283 euroa (painottamaton ka. 373 euroa).

2) Koulutuksen kesto

Keskimääräinen opiskeluaika Opetushallituksen raportin perusteella on n. 3 vuotta. Läpäisyasteella arvioituna 62 prosenttia suoritti tutkinnon 3 vuodessa ja 76 prosenttia 4 tai 5 vuodessa. [Lähde](#). Keskeyttäneitä olisi tällä oletuksella 24 prosenttia aloittaneista.

3) Ammatillista peruskoulutusta suorittaneiden lukumäärä

Vuonna 2016 oli ammatillisessa koulutuksessa kirjoilla n. 120 tuhatta opiskelijaa (119 433, [Lähde](#), ks myös Opetushallitus 2018, s. 36)

Olettamalla vastaavasti laskelmissa kaikille 3 vuoden valmistumisaika tai osalle joukosta pidempi valmistumisaika (4 tai 5 vuotta), vaihtelevat kustannukset välillä 10-11 miljoonaa euroa.

Kustannukset yhteensä

Näillä lähtöarvoilla laskettuna koulutuksen maksuttomuus aiheuttaisi vuotuiset kustannukset, jotka laskentatavasta riippuen vaihtelisivat välillä 80-95 miljoonaa euroa.

Laskelma on alustava eikä se ota huomioon toisaalta niitä säästöjä, joita keskitetty hankinta voisi tuottaa. Myöskään se ei huomioi sitä, että maksuttomuus lisäisi koulutuksen kysyntää ja sitä kautta sen kustannuksia. Esimerkiksi lukiokoulutuksessa kysyntä lisääntyisi toisaalta opiskelijamäärissä mutta myös suoritetuissa kursseissa. Toisaalta maksuttomuus kompensaa suoritetusta tutkinnosta voisi toimia myös kannustimena.

Lähteet:

Opetushallitus (2018) Toisen asteen koulutuskustannuksia koskeva selvitys

http://www.oph.fi/ajankohtaista/verkkouutiset/101/0/opetushallitus_selvitti_lukiosta_ja_ammattillisesta_koulutuksesta_opiskelijalle_aiheutuvia_kustannuksia

Tilastolähde, Vipunen

https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammatillinen%20koulutus%20-%20opiskelijat%20-%20koulutusala.xlsb

² Yli ajan ulottuvien kohorttien kustannukset voidaan kohdentaa staattisessa laskelmassa yhdelle vuodelle, kun jakaumat ja kustannusten rakenne säilyvät samana.